

Sygn. akt III USK 306/22

POSTANOWIENIE

Dnia 4 kwietnia 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Robert Stefanicki

w sprawie z odwołania L. H.
od decyzji Dyrektora Zakładu Emerytalno - Rentowego Ministerstwa Spraw
Wewnętrznych i Administracji w Warszawie
o wysokość emerytury policyjnej i renty inwalidzkiej,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 4
kwietnia 2023 r.,
na skutek skargi kasacyjnej odwołującego się od wyroku Sądu Apelacyjnego we
Wrocławiu
z dnia 26 kwietnia 2022 r., sygn. akt III AUa 948/21,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od odwołującego się na rzecz organu rentowego
Dyrektora Zakładu Emerytalno - Rentowego Ministerstwa Spraw
Wewnętrznych i Administracji w Warszawie kwotę 240 (dwieście
czterdzieści) złotych tytułem kosztów postępowania
kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Decyzjami z dnia 8 czerwca 2017 r. Dyrektor Zakładu Emerytalno Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych ponownie ustalił wnioskodawcy L. H. od dnia 1 października 2017 r. wysokość emerytury - działając na podstawie art. 15c w zw. z art. 32 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego,

Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Straży Marszałkowskiej, Służby Ochrony Państwa, Państwowej Straży Pożarnej, Służby Celno - Skarbowej i Służby Więziennej oraz ich rodzin oraz na podstawie informacji z IPN z dnia 22 marca 2017 r., jak również ustalił wysokość renty inwalidzkiej - działając na podstawie art. 22a w zw. z art. 32 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. oraz na podstawie informacji z IPN z dnia 22 marca 2017 r.

Sąd Okręgowy we Wrocławiu, VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych na skutek odwołań wnioskodawcy od ww. decyzji wyrokiem z dnia 25 marca 2021 r. oddalił odwołania i zasądził na rzecz organu rentowego zwrot kosztów zastępstwa procesowego.

Wobec apelacji złożonej przez wnioskodawcę Sąd Apelacyjny we Wrocławiu III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 26 kwietnia 2022 r. oddalił apelację i zasądził na rzecz organu zwrot kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, Sąd I instancji, wydając zaskarżony wyrok, wyjaśnił wszystkie istotne okoliczności sprawy, przeprowadził wyczerpujące postępowanie dowodowe oraz dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych w granicach zasad logiki formalnej i doświadczenia życiowego, zgodnie ze swobodną oceną dowodów w myśl art. 233 § 1 k.p.c., a następnie wydał trafny wyrok, uwzględniający słuszną wykładnię przepisów, które zostały zastosowane w sprawie. Sąd Apelacyjny nie przeprowadził postępowania dowodowego ani nie zmienił ustaleń faktycznych Sądu I instancji, które Sąd Apelacyjny w całości podziela. Zdaniem Sądu II instancji Sąd Okręgowy, dokonując w sposób zindywidualizowany i wnikliwy oceny sytuacji wnioskodawcy trafnie przyjął, że pełnił on służbę na rzecz totalitarnego państwa, przez co zaistniały przesłanki do zastosowania art. 15c i 22a ustawy zaopatrzeniowej. Ustalenia Sądu Okręgowego w tym zakresie nie są wadliwe, bowiem zostały poczynione w oparciu o całościową ocenę zebranego w sprawie materiału dowodowego, a rozumowanie sądu nie uchybia zasadom logiki i doświadczenia życiowego. Bezsprzecznie wnioskodawca wykonywał czynności polegające na obserwacji określonych osób, co mało na celu gromadzenie informacji o tych osobach, potwierdzanie ich adresów oraz

identyfikowanie osób kontaktujących się z osobą poddaną obserwacji. W apelacji wnioskodawca stara się pomniejszać jego rolę w działalności skierowanej przeciwko ówczesnej opozycji demokratycznej. Faktem jest, co przyznał Sąd I instancji, że część obserwacji prowadzonych przez wnioskodawcę dotyczyła sprawców przestępstw pospolitych. W świetle wiedzy notoryjnej, opierającej się na faktach historycznych, nie budzi jednak wątpliwości, że zasadniczym celem działalności jednostki, w której wnioskodawca wykonywał służbę, była inwigilacja obywateli polskich podejrzewanych o działalność w strukturach opozycyjnych, a także cudzoziemców i zagranicznych dyplomatów. Tego rodzaju działania narażały inwigilowane osoby na szykany, zatrzymania i aresztowania, mimo że istotą działalności ówczesnej opozycji była próba korzystania z wolności słowa i innych praw i wolności zagwarantowanych obywatelom PRL przez obowiązującą wówczas konstytucję oraz akty prawa międzynarodowego, a działania o naturze przemocowej nie były podejmowane z inicjatywy tych osób. W ocenie Sądu Apelacyjnego Sąd I instancji trafnie ustalił, iż z dokumentów zawartych w aktach osobowych wynika, że wnioskodawca nie tylko pełnił czynności wywiadowcy, ale także uczestniczył w działaniach mających na celu tłumienie protestów przeciwko władzy komunistycznej. Sąd Apelacyjny akceptuje wnioski wynikające z uchwały składu siedmiu sędziów z 16 września 2020 r., w sprawie III UZP 1/20, że nie ma odpowiedzialności zbiorowej, a odpowiedzialności osoby nie można odrywać od jej indywidualnych czynów w czasie pełnienia służby przed rokiem 1990.

Sąd Apelacyjny podkreślił, że czynności służbowe wnioskodawcy jako funkcjonariusza SB nie stanowiły wykonywania standardowych działań podejmowanych w służbie publicznej, to jest służbie na rzecz każdego państwa jako takiego. Charakter jednostki, w której wnioskodawca wykonywał służbę oraz natura podejmowanych przez niego czynności wskazuje, że była to służba na rzecz totalitarnego państwa. Wnioskodawca pełnił w rzeczywistości rolę ogniwa w działalności służb państwa totalitarnego. Nie zajmował wprawdzie w strukturze SB kluczowej pozycji, ale był jednym z niezbędnych ogniw tej struktury. Sam fakt wykonywania czynności o opisanym charakterze, w ramach Wydziału „B” Służby Bezpieczeństwa, tworzy w ocenie Sądu Apelacyjnego domniemanie faktyczne

służby na rzecz totalitarnego państwa w rozumieniu art. 13b ustawy zaopatrzeniowej. Domniemania tego wnioskodawca nie obalił.

Skargę kasacyjną od ww. wyroku Sądu Apelacyjnego wniósł L.H., zaskarżając wyrok w całości i zarzucając zaskarżanemu orzeczeniu naruszenie prawa materialnego, tj. art. 15c w związku z art. 13b ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Anty korupcyjnego. Straży Granicznej, Straży Marszałkowskiej, Służby Ochrony Państwa. Państwowej Straży Pożarnej, Służby Celno - Skarbowej i Służby Więziennej oraz ich rodzin przez jego niewłaściwe zastosowanie będące konsekwencją dokonania błędnej wykładni przejawiającej się w przyjęciu, że służba skarżącego do dnia 31 lipca 1990 r. była służbą na rzecz bliżej niesprecyzowanego totalitarnego państwa, podczas gdy całość zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, w szczególności w aktach osobowych Skarżącego na to nie wskazuje oraz pomimo faktu, że prawidłowa wykładnia, a co za tym idzie, również zastosowanie przepisu, wymagają, aby dla uznania czy służba danego funkcjonariusza była służbą na rzecz totalitarnego państwa, czynności wykonywane w ramach służby rzeczywiście zmierzały do umocnienia i utrzymania władzy totalitarnej. Skarżący wniósł o uchylenie w całości zaskarżanego wyroku oraz przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu we Wrocławiu do ponownego rozpoznania i o zasądzenie od organu rentowego na rzecz Skarżącego kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. We wniosku o przyjęcie niniejszej skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazano występowanie w sprawie potrzeby wykładni przepisów prawnych wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.

Organ rentowy w odpowiedzi na skargę kasacyjną wniósł o odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania ewentualnie o oddalenie skargi kasacyjnej oraz w każdym przypadku o zasądzenie na rzecz organu rentowego zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w podwójnej wysokości stawki minimalnej według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). Obowiązkiem skarżącego jest sformułowanie i uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nawiązując do tych przesłanek, gdyż tylko wówczas może być osiągnięty cel wymagań przewidzianych w art. 398⁴ § 2 k.p.c. Rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wynika z oceny, czy okoliczności powołane przez skarżącego odpowiadają tym, o jakich stanowi art. 398⁹ § 1 k.p.c.

W rozpoznawanej sprawie wniosek o przyjęcie do rozpoznania skargi kasacyjnej został oparty na potrzebie wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości tj. art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. Należy jednak pamiętać o tym, że odwołanie się do przesłanki potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów wymaga wykazania, że określony przepis prawa, mimo że budzi poważne wątpliwości (ze wskazaniem, na czym te poważne wątpliwości polegają), nie doczekał się wykładni bądź, że jego niejednolita wykładnia wywołuje rozbieżności w orzecznictwie sądów, które należy przytoczyć (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002 nr 12, poz. 151 i z dnia 15 października 2002 r., II CZ 102/02, niepublikowane). W konsekwencji to na skarżącym ciąży obowiązek wskazania poważnych wątpliwości interpretacyjnych związanych ze stosowaniem danego przepisu wraz z podaniem doktrynalnego lub orzeczniczego źródła tych wątpliwości bądź rozbieżności w orzecznictwie sądów (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 5 grudnia 2013 r., III SK 25/13, LEX nr 1408197; z dnia 5 grudnia 2013 r., II CSK 244/13, LEX nr 1405354; z dnia 10 października 2013 r., II UK 235/13, LEX nr 1381272). Nie można przy tym uznać, że w sprawie zachodzi potrzeba wykładni przepisów prawa, jeżeli Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii prawnej prezentowanej

przez skarżącego, a nie zachodzą żadne okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 grudnia 2008 r., II PK 220/08, LEX nr 523522 oraz z dnia 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNP-wkładka 2003 nr 13, poz. 5).

Przenosząc powyższe na grunt rozpoznawanej sprawy, wskazać należy, że Skarżący wskazuje na potrzebę szczegółowej wykładni przepisów ustawy zaopatrzeniowej (art. 13 b) w zakresie konieczności zdefiniowania pojęcia „służby na rzecz totalitarnego państwa” jak i samego „totalitarnego państwa” a jednocześnie przytacza stanowisko judykatury m.in. wyrok NSA z 12 grudnia 2019 r., I OSK 2125/19 jak również uchwałę powiększonego składu Sądu Najwyższego z 16 września 2020 r., III UZP 1/20, która przecież wyznaczyła kierunek wykładni pojęcia „służby na rzecz totalitarnego państwa”, jak również wskazała, że kryterium określone w art. 13b ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej powinno być oceniane na podstawie wszystkich okoliczności sprawy, w tym także na podstawie indywidualnych czynów i ich weryfikacji pod kątem naruszenia podstawowych praw i wolności człowieka.

W tym stanie rzeczy, nie jest przekonujące twierdzenie, że przywołane przez skarżącego przepisy nadal budzą wątpliwości lub rozbieżności w orzecznictwie. Za potrzebą wykładni przepisów nie świadczy również powołany przez skarżącego przykład rozbieżności, który pojawił się w sprawie [...], która będąc funkcjonariuszką i służąc na etacie Wydziału B Służby Bezpieczeństwa, uzyskała pozytywne rozstrzygnięcie przed Sądem Okręgowym w [...]. Konieczne jest przypomnienie, że przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, z uwagi na potrzebę wykładni przepisów prawa, wymaga od Skarżącego wskazania nie tylko przepisów, które mają być poddane wykładni Sądu Najwyższego. Nadto niezbędne staje się wskazanie także źródła tych wątpliwości, czy też przedstawienia rozbieżności w orzecznictwie sądów (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, Biuletyn SN 2002 nr 7, s. 10). Za niewystarczające uznać należy jedynie powołanie się przez stronę Skarżącą na to, że „na podstawie tych samych ustaleń faktycznych i tej samej podstawy prawnej, a nawet tej samej wykładni wobec funkcjonariuszy pełniących służbę na etacie tego samego wydziału wydawane jest orzeczenie całkowicie odmienne”, ale bez wskazania, o jakich

rozstrzygnięciach konkretnie jest mowa. Idąc dalej, niezbędne jest opisanie tych wątpliwości lub rozbieżności, wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, a także przedstawienie własnej propozycji interpretacyjnej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 3 listopada 2003 r., II UK 184/03, Legalis nr 235661; z dnia 22 czerwca 2004 r., III UK 103/04, Legalis nr 277581). W przypadku powoływania się na rozbieżności w orzecznictwie konieczne jest także, choćby przykładowe, wskazanie orzeczeń, w których ten sam przepis prawa byłby odmiennie wykładany.

Jednocześnie zauważyć należy, że we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący jedynie polemizuje z ustaleniami dokonanymi przez Sądy obu instancji, podnosząc m.in., że „Przedstawione fragmenty wyrażające pogląd Sądu Apelacyjnego stoją wprost w sprzeczności z treścią przywołanej już uchwały III UZP 1/20 i tworzy wręcz reżim odpowiedzialności zbiorowej funkcjonariuszy ze względu na samą przynależność do danego wydziału.” Tak więc przedstawiony w skardze kasacyjnej (jako przyczyna jej wniesienia) problem nie ma znaczenia juretycznego, a odnosi się wyłącznie do oceny stanu faktycznego sprawy, który - jak wynika z art. 398³ § 3 oraz art. 398¹³ § 2 k.p.c. – nie stanowi przedmiotu kontroli kasacyjnej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 sierpnia 2014 r., I UK 91/14, Legalis nr 1450622).

Wskazywanie więc przez skarżącego na występowanie w sprawie potrzeby wykładni przepisów prawnych wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów służy jedynie uzyskaniu korzystnej dla skarżącego kwalifikacji prawnej elementów stanu faktycznego dotyczących kryterium służby na rzecz totalitarnego państwa określone w art. 13 b ust. 1 ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. Jednocześnie skarżący pomija, iż kryterium służby na rzecz totalitarnego państwa powinno być oceniane na podstawie wszystkich okoliczności sprawy. Oceny takiej dokonał zarówno Sąd I jak i Sąd II instancji niezwykle wnikliwie analizując przebieg służby L. H. i kolejne jej etapy oraz biorąc pod uwagę pełnione funkcje w Wydziale „B” Służby Bezpieczeństwa.

Wobec powyższego stwierdzając, że nie istnieją przyczyny przyjęcia skargi do rozpoznania określone w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c., Sąd Najwyższy, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Przy rozstrzyganiu o kosztach postępowania Sąd Najwyższy kierował się regułą z art. 98 § 1 k.p.c. i art. 99 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c.

[a!]